

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

19. évfolyam - 2.szám

2011. április hó

A TARTALOMBÓL

Változó társadalom – változó műemlékvédelem?
Nemzetközi Konferencia Budapesten

2011 márcusi kitüntetések

Műemlékvédelmi Világnap 2011
ICOMOS- és Műemlékvédelmi Citrom-díjak

A győri vár utolsó csatája?

Az ICOMOS Irodája és az ICOMOS
Román András Archívuma elköltözött...

Emlékezünk rá, hogy...
Rejtett évfordulóink

Az Európai Unió Tanácsa magyar elnökségének tiszteletére került sor 2011. március két első napján az

MTA Társadalomkutató Központ Kongresszusi Termében a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia, a MTA Művészettörténeti Bizottsága és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága közös szervezésében „Az épített örökség védelmében - *Változó társadalom – változó műemlékvédelem?*” címet viselő nemzetközi konferenciára melyen neves hazai és külföldi szakemberek tartottak előadást. A konferencia fővédnöke Pálinkás József, az MTA elnöke volt, a tanácskozást a Nemzeti Erőforrás Minisztérium vezetője, dr. Réthelyi Miklós miniszter nyitotta meg. A magyar, angol és francia nyelvű tanácskozás teljes anyagát könyv alakban is megjelenteti a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia.

A konferencia második napján került sor Nagy Gergely előadására:

„Merre tart a múltunk, avagy építészet és műemlékvédelem ma”

„Az ötcsillagos, zöldövezetben újonnan épült, barokk stílusjegyeket magán viselő, de a modern kor elvárásainak minden tekintetben megfelelő kastélyszálló, mely egyedülálló atmoszférával és sokrétű szolgáltatásokkal várja kedves vendégeit. A kastélyszálló építése 1996-ban kezdődött, s 2000 májusában fejeződött be. Építtetője és tulajdonosa miután az egész világon ismertséget szerzett, mint gyémánt-ékszerész, visszatért szülőfalujába megvalósítani álmát. A tervezéstől a kivitelezésig saját elképzeléseit valósította meg, melyben ötvözte a klasszikus kastélyépítészeti stílusjegyeket korunk igényeivel.”

Ezt olvashatjuk a kastélyszálló tájékoztatójában.

A bemutatott és a képzeletben kibővített példát csak állatorvosi ló esetének kérem tekinteni.

De hogyan épülhet fel ma Magyarországon egy ilyen épület?

Volt, egy régi értékeink iránt fogékony, tehetős vállalkozó tele álommal.

Bármilyen régi értéket és történetiséget képviselő épület túl sok kötöttséget jelentett volna a vállalkozó számára. Sokkal érdekesebb volt egy zöldmezős beruházással felépíteni egy eredeti barokknak vélt épületet.

Volt egy pályázati rendszer.

Ha az indikátorok jót mutatnak, akkor a pályázat sikeréhez nem férhet kétség. Vagyis fejlesztjük az idegenforgalmat, fejlődik a település, munkahelyet teremtünk. Beszállítók virágozhatnak fel, kapcsolódó programok mozgathatják meg a helyi fantáziát. Csak azzal nem törődik senki, hogy ez milyen áron történik. Az indikátorok között nem szerepel a környezetkultúra, a műemlékvédelem szempontjai, az építészeti minőség, az értékvédelem. Csak a számszerűsíthető, jogilag pontosan mérhető eredmények számítanak. Az a biztos, azt nem lehet jogilag megtámadni. De ki számol a hosszútávú következményekkel, hogy egy ilyen eset mintává válik azok számára, akik ezzel az épülettel kapcsolatba kerülnek. Persze nem tekinthetünk el attól a gondolattól sem, hogy eziránt a környezet iránt is van valós igény, hiszen erre számos példát láthatunk a nagyvilágban. Van ország, ahol fantasztikus középkori várakat építenek az eredeti maradványokon, máshol alapfalakból építenék komplett csodát. Közben persze a még hiteles, eredeti maradványok, amik az örökséget még hordozzák, azt megsemmisítjük. Pusztuló értékeink még meglévő maradvákára sincs szükség, mert az eredetinél is tudunk jobbat és barokkabbat építeni. Azt ráadásul használni is lehet, romokra meg amúgy sincs szükségünk.

Volt egy lelkes önkormányzat, amely örül a fejlődésnek.

A testület feladata a település boldogulásának biztosítása. Tisztelet az olyan önkormányzatnak, amely a mai súlyos gazdasági körülmények között nem hajol meg bármi gyökértelen lehetséges fejlesztés előtt. Nem állhat útjába semmi Natura 2000-es terület, sem semmilyen műemlék, vagy világörökség.

Volt egy szabályozási terv.

A település szabályozási tervét az önkormányzat hagyja jóvá. A szabályozási tervet szakemberek készítik szigorú jogszabályok mentén, szigorú jogszabályokat alkotva. A szabályozási tervről demokratikusan szavaz a testület. Aki képviselővé válik, az természetesen a szabályozási tervhez is ért, javaslatai alapján bármit lehet módosítani. Így születik a rendelet. Pontosan olyan, mintha egy demokratikusan megválasztott kisvállalkozó utasítaná az orvost, hogy szájon át vegye ki a beteg vakbelét. Az építész az orvosnál ügyesebb, mert ő ki is tudja venni!

A településeknek jellemzően nincs településfejlesztési koncepciója, hanem a beesett beruházó teljes körű kiszolgálása történik. Hiszen pénzt hoz, a fejlődést képviseli. A fejlődést pedig támogatni kell. Még a legmerevebb szabályozási terv is átalakítható a pillanatnyi érdekek megfelelően.

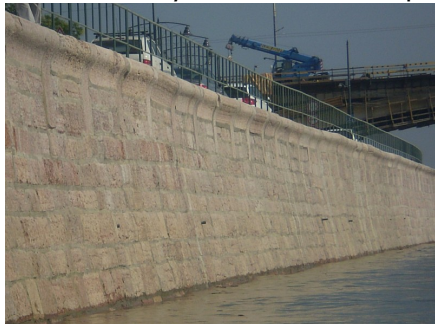
Volt egy építész aki az egészet megtervezte.

Az építészeti alkalmasság, tehetség kérdésén túl nehéz kérdés, hogy meddig kell kiszolgálni egy építetőt. Más oldalról pedig nagyszerű épület csak az építető és a tervező szoros együttműködésével épülhet.

„Gyakran azonban az építész kénytelen inkább azok akarátának eleget tenni, akik fizetnek, mint annak, amit tekintetbe kellene venni.” Ezt nem én állítom, hanem Palladio. Második könyve az építészetről – Az alkalmasságról vagy megfelelésről fejezetében foglalkozik az építésszel is. A jövőre nézve biztató, hogy annak ellenére, hogy ez a kérdés Palladio korában ugyanúgy probléma volt, mint ma, mégis épültek azóta jelentős, értékállóan bizonyult épületek.

Voltak környezettudatos és energiatakarékos építőanyagok és rendszerek.

Források hiányában ma csak a pályázatok nyújtanak lehetőséget. Nem építésszek, műemlékvédők határozzák meg a programot, jogászok írják ki! A Dunapart sérelmezett kőfalánál senkinek nem tűnik föl, hogy a vállalkozótól a kiírás szerint azt követelték meg, hogy az eredetinek nevezett, igénytelen csőkorlátot állítsa helyre. Helyre is állította.

A kőfallal szemben sem támasztottak semmi követelményt. A közbeszerzésnél viszont a műszaki tartalom helyett a pontosan mérhető költség az egyetlen mérőszám. Minden más mellékes, még az alkalmatlanság sem akadály.

Ma ki kell használni minden pályázat nyújtotta lehetőséget – függetlenül attól, hogy arra szükség van-e, vagy sem. Így kerülnek váratlan funkciók egy épületbe, vagy jó állapotú eredeti faablakok helyett műanyag ablakok jelennek meg, és utólag hőszigetelik a tagozott régi épületeket - a gipszdísz a műemlékvédelem jegyében visszaakasztjuk a hőszigetelés elé, a lábazati sík megtartása már nem olyan fontos. Ezek a támogatott programok. Az fel sem merül, hogy az építőanyag előállításától lenne érdemes az energiatakarékosági kérdéseket tárgyalni. Ehelyett abból indulunk ki, hogy kibontjuk a régi szerkezetet és helyette az akármekkora energiaköltséggel előállított új korszerű szerkezetet építjük be. Régi épületnél fel sem mérjük, hogy mekkora kár keletkezik a kiegyensúlyozott, egységes történeti épületszerkezeti rendszer egy elemének a kicserélésekor.

Az anyagok is divattá válnak, illetlenül alkalmazzuk a legmeglepőbb anyagokat a legilletlenebb helyen.

Most az épületekkel szemben támasztott új, átgondolatlan hosszútávú zöldenergia programok kezdik veszélyeztetni régi értékes épületeinket. Minden áron környezettudatosodunk. Ami nagyon helyes. De van-e ma lehetőség egy településrész energiaproblémájának együttes kezelésére? Csak száz szétdarabolt program megvalósítása lehet eredményes, minden házra külön napelem programmal.

Ha pedig közterület pályázat van, akkor soha nem volt idegen környezettel öljük ki az utca eredeti karakterét. Ezek a sikerként megélt programok sokszor azt jelentik, hogy korunk értelmetlenségét és céltalanságát legalább 20-30 évig fogja hirdetni az, amit most sokszor feleslegesen, de büszkén megalkottunk. Ami történik, fejlődésnek nevezzük.

Egyáltalán nem partner a mai pályázati rendszer. Megalapozott, tudományosan előkészített, kutatáson alapuló programokat nem tud befogadni a mai eljárási rend. Kétütemű pályázat nélkül – ahol az előkészítés, a kutatás és a tervezés az első ütem - nem lehet műemlékvédelemről beszélni.

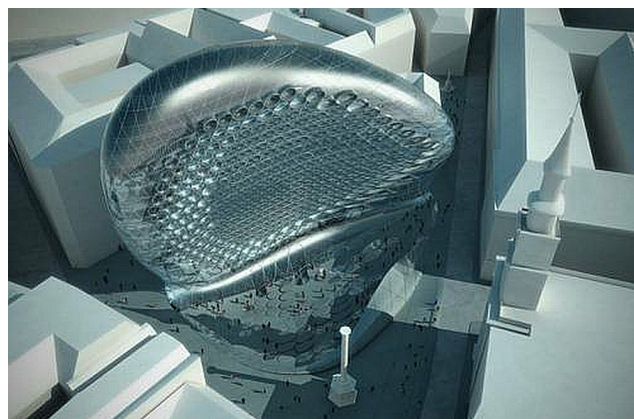
Az építészet a történelem folyamán mindig a múltjából merített. Akkor is, amikor közvetlen megelőző korszakát megtagadta. Olyan kor azonban sohasem létezett, hogy úgy követett egy korábbi világot, hogy abból semmit nem értett. Ez csak ma fordulhat elő, amikor egyre általánosabb az a nézet, hogy az építészeti oktatásban az építészettörténet ismeretének egyre kisebb szerepet kell kapnia. A régi nem kell, annak majd a maradványát is elbontjuk, hogy egy értékes üres telket nyerjünk. Ezen az üres telken, a meglévő érték elbontása után szeretnénk a jövő műemlékét felépíteni. Mindenki a jövő műemlékét

szeretné felépíteni, miközben a múlt műemlékeivel nem törődik. Az már eredmény, ha a faszadizmusig eljutunk.

A kortárs építés gyökeretelenné válik, az épített környezet adottságai, az épített örökség a legritkább esetben jelent a mai építésznek számára lehetőséget. Mondják, hogy a korokhoz kötődő stílusok világa megszűnt és ma már csak közvetlenül az építészethez kapcsolódó stílusról beszélhetünk. A mindennek felettség csak a mai öntelt korunkat jellemzi. Az építészet lényege, hogy a környezethez harmonikusan illeszkedő épület szülessen. Építészettünk a technológia, az erőszakos és átgondolatlan fejlesztés szolgálata és a jogi szabályozás áldozata.

Az u.n. sztárépítésznek nyomán egyre többen akarnak építészettel nyomot hagyni..... és ehhez partnert is könnyű találni. A nyom legtöbbször sebhelyként jelentkezik.

Ma műemlékesekről, várostervezőkről és építészetről úgy beszélünk, mintha az három, teljesen külön szakterület lenne. Pedig közös feladatuk a korábbi értékek feltárása, megőrzése, a múlt sebhelyeinek begyógyítása. A legfontosabb elvárás az illeszkedést megteremtő kortárs, színvonalas építészet és nem kell a hiteltelen másolás és az új sebek ejtése.

A műemlékvédelem nem az elődeink által épített és többszörösen átépített épületek változtatás nélküli konzerválásával foglalkozik. Feladatunk előásni illetve megtalálni a múltból, ami a jövő számára hiteles üzenetet hordoz, vagy hordozhat, emellett sikerüljön érthető és értelmezhető környezetet alakítva alkalmas célra is átformálni.

A mai kortól nem lehet elvenni azt a jogot, hogy önmagát megmutassa, saját igényeit érvényesítse, de ne a korábbi értékeket elnyomva, annak rovására jelenjen meg. Ugyanakkor sok esetben pontosan a mai kor megjelenítésének a segítsége szükséges ahhoz, hogy az előző érzéketlen, vagy torzszülöttet eredményező beavatkozások átértékelése szemléletesen megtörténjen. Pontosán az új lehetőségek és igények mai építészeti megfogalmazásával adódik lehetőség feltárni és a mai kor számára is értelmezhetővé tenni az összefüggéseket és élővé tenni az örökséget.

Óriási felelősség ítéletet mondani a múlt értékeiről, amikor pl. egy faluközösség több évszázados - inkább évezredes anyagi tehervállalásával, lemondásával létrehozott közösségi értékének a mai felül bírálatairól van szó. Beavatkozás egy történeti település központba, vagy egy templom környezetének az átalakítása, vagy akár egy épület átértékelése nem történhet megalapozatlanul.

Aki ezt nem érti, szívesen nyomja rá a konzervativizmus bélyegét a műemlékvédelemre. Akik ezt hirdetik, azok a településfejlesztés tekintetében nem ismerik a különbséget a tarvágás és az erdőgazdálkodás között.

Ezért van ilyen kedvezőtlen (sokszor a legmagasabb szinten is megjelenő) társadalmi megítélése a műemlékvédelemnek.

A műemlékvédelem hagyományos módszerein és eszközein túl sok esetben pontosan az új építészet nyújthat segítséget, ha saját nyelvén kellő alázattal és mértéktartással alkalmazkodik környezetéhez. Sokszor új lehetőséget jelentenek (jelenthetnének) régi épületeink, vagy új épületeink műemléki környezetben. Régi környezetben új építések igen komoly szervező erő lehet egy meglévő rendez való alkalmazkodás Minden építészeti beavatkozás megkívánja, hogy a környezet értékeinek ismeretében szülessen az új. Az új megjelenése már önmagában lehetőséget ad arra, hogy rendszerezze és értelmezhetővé tegye a történeti környezetet. Ilyen helyen az építésznek is illetudóan illenék viselkednie. Vendégségben az etikett szerint a vendéglátó szokásaihoz illik alkalmazkodni. Ehelyett történeti környezetben is megjelenik a parametrikus építészet, ahol a matematikai törvényszerűségekre alapozva tudományos köntösben jelenik meg az öncélúság. A lehetőség elsöpri az adottság és a követelmény rendszerét.

A gazdaságosnak nevezett eldobható építészet mellett esélye sincs egy nem védett, csak értéket hordozó, maradandó épület megújulásának. Ez a gondolkodás vezetett az Erzsébetváros szétépítéséhez. Itt is minden fejlesztő a világörökségi terület védőzónájának értékeiről beszél, az új

ingatlan értékesítésekor ezt fontosnak is tartotta megemlíteni. Közben telekről-telekre haladva fokozatosan pusztítják el azokat az eredeti értékeket, amelyek felértékelték a területet.

A Duna partján hasonló szemlélettel találkozunk. A vasútállomás formára visszabontott és vasbetonból és gipsz kéreg díszekkel helyreállított, soha nem védett közraktárak hogyan szólnak a ma műemlékvédelméről?

Semmilyen fejlesztés nem érhet véget a telekhatáron, függetlenül a tulajdontól és az érdekvizonyoktól. Ez utóbbiak nyilván jelentős mértékben lehatárolják a lehetőséget, de sok esetben bizony a kapcsolódó programok értelmesen fel is erősíthetik egymást. Nincs olyan kis építészeti feladat, ami koncepció nélkül lenne megvalósítható, vagy ami ne tudna adni valami új értéket környezetének. Emellett viszont a helyes arányok megtartása lehet a vezérelv. Ez a műemlékvédelem területén sincs másképp. Akár egy épület helyreállításáról van szó, akár egy történeti környezetről. A hajdan volt beépítési rend, az eredeti telekosztás megőrzése esetén az új fejlesztések és az új épületek is a mai kor építészeti eszközeivel közvetíteni tudják a helyszín történetiségét emellett a kontinuitást is láttatják.

A település, a város, az építészet a környezetével él együtt. A környezetbe az ember és a közösség is beletartozik. Fontos, hogy a helyszín az adott közösség vagy település életében milyen szerepet tölt be. Ezt is a műemlékvédelem általános szempontjai szerint kellene értékelünk. Itt lép fel a településfejlesztők felelőssége. Nem a gépkocsinak és a profi áruháznak kell minden áron kijelölni a helyét, hanem az adott település helyreállított arculatához kell az itt élők kiszolgálására megtalálni a színvonalas ellátás feltételének a lehetőségét. A szolgáltatók mindenképp felelőssége szintén elképesztő torzszüleményeket eredményeznek. Önmagában ellentmondásos, hogy aki van valamiért, vagyis a szolgáltató, az diktál. Ahogy a településtervezésre, városépítésre egyre inkább ráül a jog és annak világa, úgy kopik ki az ember, a közösség a történetünkéből.

Sajnos, csak azt tekintjük védelemre érdemesnek, ami benne van a műemlékjegyzékben. Tudjuk, hogy milyen érdekek tudnak megmozdulni akár a felvételre, akár a törlésre. Volt példa arra is, hogy előbb a pályázati pénz miatt a felvétel, majd egy üzletközpont miatt a törlés lett politikai kérdés ugyanazon a helyszínen. Ma egy műemléki környezetben álló, területi védettségű épületen jogszabály szerint nem lehet előírni az épületkutatást, lényegesen könnyebb egy bontási engedély megszerzése. Egy közösség számára bármi fontos lehet, ami a helyszín kulturális örökségének a része. Az ottlakók számára egy nem védett kis épület egy faluban fontosabb lehet, mint egy országos hírű nagy műemlék a világ másik végén. Ezért fontos a helyi védelem fenntartása, pedig tudjuk, hogy ez a gyakorlatban milyen nehezen kezelhető kategória. A helyi védelem lehetőségével csak a helyiek tudnak eredményesen élni – feltéve, ha akarnak. Nincs kis és nagy műemlék. Muszáj ismételnünk az oktatás, de különösen a nevelés fontosságát.

Az önkormányzatokhoz rendelt műemlékvédelem határozott visszalépést jelent a hajdan volt komplexitást képviselő, egységes szemléletű segítő, tanácsadó és szolgálva felügyelő szervezetünkhöz képest. A múltunknak akkor van jövője, ha az igazi értékeinknek lesz társadalmi megbecsülése. A politikának fel kell vállalnia az érdekképviseletet, az önkormányzatokban szemléletváltásra van szükség. A műemlékvédelem a legolcsóbb PR tevékenység.

Az előadásnak a célja, hogy bemutassa, nem pusztán azon múlik a műemlékvédelem, hogy milyen az örökségvédelmi törvényünk. Nagyon fontos, csakúgy mint a világörökségi törvény. De minden kapcsolódó területet is úgy kell alakítani, hogy a jog, a kéményseprő, a közbeszerzés, a közművek, az ingatlanfejlesztés, az energiatudatosság, az építőanyag-ipar, a pályázati rendszerek, az ingatlangazdálkodás és minden más szolgálja a műemlékvédelmet és nem fordítva. Egy ország műemlékvédelmének színvonalából társadalmának IQ-jára következtethetünk.

Fontos ez a konferencia, de most is csak magunk között beszélgetünk. A szakmának, és nem utolsó sorban a civil szervezeteknek erőteljesebben kell megjelenie. Ami itt elhangzik, azt az ajtón túl is hallani kellene, ugyanis a műemlékvédelemnek talpra kell állnia!

A 2011-es év első negyedében nagy örömmel értesültünk arról, hogy

A műemlékvédelem terén elért eredményeiért „In memoriam Gerő László” díjjal tüntették ki Dragonits Tamás Ybl-díjas építész.

A MÚOSZ Építészeti, Képző- és Iparművészeti Szakosztályának 2011. évi képzőművészeti díjait 2011. március 8-án a MÚOSZ Sajtóházban adták át.

Czétényi Piroska laudációjában ismertette a kitüntetett több mint félévszázados pályájának és munkásságának fontosabb állomásait, külön kiemelve hogy eközben Dragonits Tamás fiatal tervezők hosszú sorát nevelte műemlékes tervezőkké, városrendezőkké.

✱

Mester Éva restaurátor művész a kiemelkedő iparművészeti, ipari tervezőművészeti tevékenységet elismerő Ferenczy Noémi-díjban részesült.

A művészeti kitüntetést Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter adta át a március 15-i nemzeti ünnep alkalmából a Néprajzi Múzeum Aulájában.

✱

Istvánfi Gyula, a műszaki tudomány kandidátusa, Ybl Miklós- és Forster Gyula-díjas építésztechnikus, professor emeritus több mint négy évtizedes oktatói tevékenysége, az egyetemes, a magyar és a népi építészettörténet terén végzett iskolateremtő tudományos és kutatói munkássága, valamint a határon túli magyar műemlékek dokumentálásáért és helyreállításáért tett erőfeszítései elismeréseként Széchenyi-díjban részesült.

A díjat Schmitt Pál, Magyarország köztársasági elnöke – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, március 15-e, az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja alkalmából adta át a Parlamentben.

Minden kitüntetettnek szívből gratulálunk!

A győzelem Európa győzelmé volt. A pápa ekkor rendelte el, hogy kontinensünk minden táján hálakeresztet állítsanak, de legalább a meglévő keresztek egyikébe vessék be a fényes győri győzelmet. A győri keresztek – "Raaber Kreuz" – Stájerországtól Bajorországig mindenütt megtalálhatók, kontinensünk történelmének becses dokumentumai, melyeket Európa-szerte műemléki törvények óvnak a pusztulástól.

A győri vár kalandos története a 19. század elején tovább folytatódott. 1809. június 25-én, a kismegyeri csatát követően Napóleon csapatai szállták meg a várost. 1809. november 13-án az osztrákok Bécsben békét kötöttek a franciákkal. A megállapodás egyik súlyos feltétele volt, hogy az akkor még Napóleon fennhatósága alatt álló győri várat a császár tűzszerészei a bástyák felrobbantásával védhetetlenné tegyék. A még megmaradt, romos bástyafalak bontása 1821. október 21-én kezdődött el és az erődítmény a püspökség kertjét megtámasztó Kastély- és Sforza bástya kivételével az 1930-as évek derekáig, fokozatosan tűnt el a város képéből. Megjegyezzük: a magyar műemlékeket 1881 óta törvény védte, ezért máig nem világos, hogyan engedhette meg az akkori Műemlékek Országos Bizottsága a Bástya utca megcsonkítását és a még meglévő kazamaták visszabontását. A Dunakapu tér „újjáépítésére” magam először 1978-ben tettem javaslatot. A tér rendezését akkor a piac zavaros képe és az árvízvédelmi falak korszerűsítése tette időszerűvé. Terveimre pontosan rárajzoltam a Duna bástya vonalát. A munkák nyári napon, reggeli hat órakor kezdődtek. Fél hétkor csengett rajzasztalomon a telefon: az építőmunkások tíz centiméterrel a töltés szintje alatt ráakadtak a Duna bástya falaira. A megtalált falakat aztán – egyetértésben a vízűgy szakembereivel – Persa András mérnök tervei alapján megerősítettük, majd a védőművet korabeli téglák felhasználásával megmagasítottuk. Az építményt erősítő támvégek a tér felé folytatódtak, így már akkor feltételeztük, hogy az egykori kazamaták a Duna bástya mögötti részen is megvannak. Tudott volt ugyanis, hogy a bástya-döntés korában „kényelmi szempontból” csak a járdaszintig bontották vissza a téglafalakat: az építési törmelékkel pedig szokás szerint a falak közeit töltötték ki. A Dunakapu tér rendezésére az elmúlt időkből újabb és újabb tervek készültek. A Sándor János építész által említett pályázatot jövőbeli befektetők írták ki és a pályázat költségeit is ők fedezték. Érthető, hogy a pályaművek készítőit, de magát a zsűrit is (melynek magam is tagja voltam) elsősorban a tér „modernizálásában” rejlő lehetőségek érdekelték. Ezért örültem, amikor évekkel később megismerkedhettem az Arrabona Városvédő Egyesület terveivel, hiszen ők a feltárt emlékek teljes megtartása mellett is számtalan lehetőséget találtak a piac megtartására, a tér fejlesztésére, rendeltetésének gazdagítására. Az újsághírekből úgy tűnik, hogy a most induló tervezés egyik fő célja a Belváros parkolási gondjainak kétszintes mélygarázzsal történő enyhítése. Építésként nincs jogom szembeszállni ezzel az ötlettel, bár valószínű, hogy az új létesítmény nagyszámú „idegen” gépkocsit vonz majd e területre, mely tovább nehezíti a történelmi belváros amúgy is megoldhatatlannak tűnő gépkocsiforgalmát. A mélygarázs építése azonban mindenképpen a föld mélyén rejtőzködő kazamatarendszer megsemmisítésével jár. Az önkormányzat súlyos döntés előtt áll: a város vezetőinek határozni kell. Dönthetnek úgy – ahogy korábban a Széchenyi tér esetében meg is tették – hogy megtartás helyett az utolsó tégláig lerombolják az egykori kazamaták megmaradt részeit. És dönthetnek úgy, hogy az előkerült emlékeket – hasonlóan a Duna bástyához – megtartják, kiegészítik, és új célokra hasznosítják. Ebben az esetben azonban a mélygaráznak más, kedvezőbb helyen kellene helyet keresni. Lehet, hogy Győrt mi inkább otthonos reneszánsz udvaraiért, pompás palotáiért és barokk utcáiért szeretjük. Európa számára azonban a „győri keresztek” és a hírneves győri erődítmény üzenete ennél sokkal fontosabb. A Dunakapu tér sorsáról ezek figyelembevételével szabad csak dönteni. Talán sikerül megértenünk, hogy a győri várfalak, így a még földben rejlő romok nem kizárólag a mi örökségünk: ezek Európa történelmének pótolhatatlan dokumentumai. Fejlesztés mélygarázzsal vagy mélygarázs nélkül? A végleges döntés előtt érdemes lenne az elmondottakon a városatyáknak komolyan elgondolkodni.

Winkler Gábor

NYILATKOZAT

a Győr, Dunakapu tér mélyparkoló tervezetéről

Különbféle híradásokból tudomásunk van a győri Dunakapu tér tervezett rendezéséről, rehabilitációjáról – és arról is, hogy milyen történeti jelentőséggel bír ez a fontos műemléki helyszín. A térnek az egymásra rétegződő történeti rétegekben megnyilvánuló jelentőségét csak tovább fokozza, hogy beletartozik a „Római Birodalom határai” nemzetközi világörökségi helyszínnek a magyarországi limes-szakaszába, ennek a világörökségi várományosi helyszínnek frissen meghatározott győri „magterületébe”, így ezzel a Dunakapu tér a világörökségi címre javasolt és előterjesztés alatt lévő Limes rendszer egyik fontos eleme. A jelenleg EU támogatású projekt keretében készülő világörökségi jelölés, egyben a Limes egész dunai szakasza (Danube Limes) éppen a közelmúltban kapta meg az EU Duna Stratégián belül a megtisztelő, egyben súlyos kötelezettségeket is jelentő „zászlós-projekt” minősítést.

A tér területén és környékén előkerült leletek alapján ezen a helyen nagy biztonsággal a római erőd melletti katonai vicus, polgári település maradványai várhatók. Ugyanitt jól ismert Győr reneszánsz erődrendszere. Mindkettő fontos régészeti-műemléki együttes. Valószínű, hogy a téren a kor újkori erőd maradványai mellett jelentős római lakó- és egyéb épületek kerülhetnek elő, és a középkori erődítés maradványait sem lehet kizárni. Nagy felelősséggel jár tehát ennek a történeti értékeket hordozó, magába rejtő helyszínnek az egyébként kétségtelenül indokolt megújítása: pontosabban az, hogy az milyen hatással van e helyszín régészeti és műemléki értékeinek megőrzésére. E tekintetben jogos aggodalomra ad okot a tér felújítási programja keretében az erre a helyre tervezett (többszintes) mélygarázs. Megvalósulása esetén az előzőekben említett – Győr várostörténete szempontjából is különösen fontos – értékeket veszélyeztethet. Amennyiben a mélygarázs építése történeti értékek elpusztításával járna, az súlyosan megkérdőjelezná a világörökségi pályázat sikerét is.

Az ICOMOS-nak, mint a Világörökség Egyezményben nevesített Tanácsadó Testületnek Magyar Nemzeti Bizottságaként kiemelt figyelemmel követjük a Dunakapu tér felújítását – a győri Városvezetés nyilatkozati szerint is – megelőző régészeti feltárásnak az eredményeit. Bízva abban, hogy a most valószínűsített örökségi értékek napvilágra kerülése esetén Győr Városa elkötelezett az értékek megőrzésére, és lehetőség szerinti legnagyobb mértékű bemutatásával a város vonzerejének növelésére, eleve javasoljuk, hogy a tér rehabilitációja és a földalatti parkoló kiépítésének programja válják el egymástól. Javasoljuk tehát, hogy a mélygarázs építését a városban olyan helyen valósítsák meg, ahol nem semmisítenek meg építészettörténeti, várostörténeti értékeket.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság készségesen ajánlja fel a részvételét a megfelelő helyszín kiválasztásával kapcsolatos előkészítő munkában, szakmai egyeztetésekben.

Budapest 2011-03-28

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága

Műemléki Világnap 2011 – Budapest

2011. április 18-án a budapesti Millenáris Teátrumban került sor az idei Műemléki Világnap megünneplésére.

Nagy Gergely megnyitóbeszédében külön hangsúlyt kapott az utóbbi időkből történő átrendeződésekből fakadó új helyzet, a hazai műemlékvédelem aktuális állapota:

1984 óta a világ legtöbb országával összhangban Magyarország is rendkívüli programokat szervez április 18-án, a Műemléki Világnapon, hogy felhívja a figyelmet a műemlékvédelem fontosságára, jelentőségére és lehetőségeire. Ma e sajátos gazdasági helyzetben mindent más szemmel fogad a világ, mindent más szempontok szerint értékeli. Annak ellenére, hogy a műemlékvédelem feladata és célja változatlan, az új környezetben a műemlékvédelemnek is meg kell találnia az új összefüggéseit a társadalomban.

Remélem, hogy ez a mai nap bizonyítja, hogy érdemes a műemlékvédelemre nagyobb figyelmet fordítani. Tudjuk ugyanis, hogy a műemlékvédelem fantasztikus energiákat tud megmozgatni, és felszabadítani, a műemlékvédelemben fektetett pénz sokszorosan megtérül. Ezt kell tudatosítani azokkal, akik a gazdasági egyensúly helyreállítását tekintik elsődlegesnek, mert mai világunkban csak az létezik, ami az „un” fejlődést szolgálja.

A műemlékvédelem műfajából adódóan és szerencsétlenségére más területeknél mutatják ki a neki köszönhető (csúnya szóval) hozamot. A műemlékvédelem lényegéből fakadóan azonban ettől függetlenül továbbra is elsődleges az a kulturális értékteremtés, a kapcsolódó tudományos eredmények, a közösségformálás, a közösségtudat építés, ami pénzben felbecsülhetetlen további hosszútávú eredményt hoz, és utat nyithat a későbbi saját arcú gazdasági fejlesztési lehetőségek előtt. Haszonelvű korunkban a műemlékvédelemnek magának kell bizonyítania gazdasági hasznosságát, amit már tágabb környezetünkben többen sokszor egyértelműen ki is mutattak. Ezt azonban még Magyarországon nem vagyunk képesek felismerni. Az is nyilvánvaló, hogy más országok gyakorlatához hasonlóan a műemlékvédelem itthon is a fejlődés motorja lehetne. Nem véletlen, hogy a nemzetközi ICOMOS ezt a témát jelölte meg a közgyűléséhez kapcsolódó konferencia programjának.

A műemléki világnap a műemlékvédelem ünnepe szokott lenni. Most is, a hagyományoknak megfelelően, együtt ünnepel a KÖH és az ICOMOS és azok a személyek, szervezetek, akik fontosnak érzik hogy megmutassuk összetartozásunkat. Csak nagyobb egységgel, nagyobb politikai és társadalmi támogatottsággal várhatjuk el a műemlékvédelemtől azt, amire eredendően is hivatott.

A műemlékekkel ma egy sokkal szövevényesebb intézményrendszer foglalkozik, mint ahogy ezt eddig megszoktuk. Időközben ugyanis külön üggyé vált a műemlékekkel kapcsolatos jogilag szabályozott hatósági munka, a műemlékvédelem tudományos oldala és a műemlék-felügyelet – ami sajnos időközben mostohagyerekké vált – viszont egyelőre nem is akar gazdája lenni. Pedig tudjuk, hogy a műemlékvédelem csak akkor lehet eredményes, ha szakterületei a műemlék-felügyeletre építhetnek. Csak azonos célú, egységes szellemiségű és tudatú intézményrendszer tudja a magyar műemlékvédelmet szolgálni. A társadalom oldaláról jogosan elvárt következetesség és kiszámíthatóság is ezt kívánja.

Az átrendeződés miatt ma érintett új hivatalok egy része nem is érti, hogy miért kellene a Műemléki Világnapon teljes súllyal jelen lenniük! A felelős, sokszínű intézmények között van olyan, ahol komolyan kérdezik, hogy miért kell építészmérnöki végzettség ahhoz, hogy valaki egy kormányhivatalban el tudja látni műemlékvédelemmel kapcsolatos feladatát!? Miért kell ehhez művészettörténész, régész, mit jelent és mi szükség ezen a területen a tapasztalatra, hiszen ez csak egy adminisztrációs munka!?

Egy műemlékes szakember megfelelő építésztörténeti, építészeti, művészettörténeti ismerettel még legalább öt évig kell, hogy tanulja a helyszínt, gazdagítsa a tudását, tanuljon, megismerje az embereket, a közösségi szokásokat, építse kapcsolatait, hogy felelősséggel tudjon műemlékvédelmünkkel foglalkozni. Az ehhez még értő, de riasztóan fogyatkozó számú szakemberek nagyobb megbecsülést érdemelnének!

A magyar műemlékvédelemben a jeles személyiségek generációkon át adták tovább és közvetítették tudásukat. Ma van-e olyan intézményrendszerünk, hogy Luxok, Gerevichek, Dercsényik, Entzek nevelődjenek? Van-e ma olyan intézményrendszerünk a műemlékvédelem szolgálatában, ami lehetővé teszi a szakértő kútfők kitermelődését?

Ha a műemlékvédelem jogszabályok közé merevített, mechanikus ügyrend szerint működő hivatallá válik, lemondunk az értékteremtés, az értékőrzés lehetőségéről, vagyis lemondunk múltunkról, saját kultúránkról, önmegbecsülésünkről. Ha mi nem értékeljük és gondozzuk műemlékeinket, mástól különösen nem várható el. De az sem várható, hogy tiszteljenek bennünket, ha mi nem közelítünk tisztelettel és megbecsüléssel saját értékeink iránt. A műemléki világnap ennek a munkának a szükségességére, a sokszínűségére és felelősségteljes mivoltára is fel kell, hogy hívja a figyelmet a világ minden pontján - itthon is! Nem a műemlékesekét, hanem azokét, akik közvetve felelősek a műemlékvédelem eredményességéért, egy reményteljesebb gazdasági környezet megteremtéséért.

Az idei világnap jelentősen eltér az eddigiektől. Nem befele szól, hanem kifelé. Nem magunkat kell meggyőznünk, hanem mindenkihez szólunk abban a reményben, hogy hangunkat valóban meg is hallják. A műemlékvédelemnek szüksége van a társadalomra, a társadalomnak még inkább műemlékeinek védelmére.

Ha jövőt akarunk építeni, és egyáltalán építeni akarunk, azt csak a műemlékvédelemben rejlő felbecsülhetetlen értékű szellemi és kulturális tőkére alapozva történhet. Ha nem adunk lehetőséget arra, hogy jövőnk múltunkra építsük, arctalanná válunk nem csak mi, hanem az egész ország. Ehhez hozzáfűzhetjük, hogy más területekhez viszonyítva a legolcsóbb PR tevékenység egy ország számára a műemlékvédelem.

Válság időszakát éljük, amit más kifejezéssel szólva erőgyűjtés időszakának is lehetne nevezni. Itt van előttünk a műemlékvédelem minden lehetősége, szíveskedjenek használni és kihasználni!

Köszöntöm tehát azokat, akik maguk vállalják és felvállalják a műemlékvédelem ügyét. Köszöntöm azokat, akik politikusként, fejlesztőként, tulajdonosként, szakértőként, magánemberként, vagy csak úgy, de segítik a műemlékvédelmet, mert tudják, hogy ez gyönyörű kötelességünk. És külön köszöntöm azokat, akik talán ennek az ünnepi alkalomnak következtében ismerik fel, hogy minden feltételt biztosítani kell a műemlékvédelem számára - mert önbecsülésünk és a jövőnk ezt soha olyan erősen nem kívánta, mint jelen helyzetünkben.

✱

A köszöntőbeszédet követően Süveges Gergő vezetésével pódiumbeszélgetésre került sor *A kulturális örökség, mint a munkahelyteremtés és a válságkezelés eszköze* címmel.

Délután ünnepi megemlékezés keretében adták át az idei miniszteri díjakat és emlékérmeket a műemlékek és a régészeti örökség megóvása érdekében kiemelkedő teljesítményt nyújtott szakembereknek.

Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter *A Műemlékvédelemért Forster Gyula-díjat* adományozott

Dávid Ferenc művészettörténésznek,

a hazai műemlékvédelem és a művészettörténeti kutatás meghatározó személyiségének fél évszázados igen jelentős, példamutató és újító kutató munkásságának elismeréseként,

és

Széphegyi László okleveles építészmérnöknek,

az építészeti értékek megőrzése iránt tanúsított elkötelezettsége, valamint két és fél évtizedes, a műemlékvédelem területén magas szinten, sok alázattal végzett következetes, kitartó és példamutató hatóságai munkáját elismeréseként.

A Wekerlei Társaskör Építészklubja *A Műemlékvédelemért Forster Gyula-émlékérmét* vehette át Dr. Réthelyi Miklós minisztertől az értékmentő szemléletnek a helyi közösség körében történő népszerűsítése és ezáltal a műemléki jelentőségű területté nyilvánított Wekerle-telep műemléki értékeinek szakszerű megőrzése érdekében kifejtett önzetlen és példaértékű munkájukért és eddig elért sikereikért.

Ezúton is gratulálunk mindannyiuknak a kitüntetéshez !

A Műemléki Világnap keretében kerül sor idén is az ICOMOS- és Műemlékvédelmi Citrom-díjak átadására. 2011-ben 2 ICOMOS-díjat és 2 Citrom-díjat ítelt oda az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság.

ICOMOS-DÍJ 2011

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága,
a Bíráló Bizottság javaslatára a
Budapest, Rácz-fürdőt

az épületegyüttes történeti előzményeinek feltárásáért,
a mértéktartó kortárs építészeti környezet mellett a műemléki értékek szakszerű és szemléletes
bemutatásáért

ICOMOS-díjjal ismeri el.

A híres budai (török) fürdők sorába tartozó Rácz-fürdő legrégebbi része a 16. századi törökkori medencetér és a hozzá csatlakozó mellékterek. A idők során a fürdő többször bővült: barokk együttes épült hozzá, kiegészült az 1860-as években, Ybl Miklós által tervezett romantikus, historizáló részekkel majd 1890-ben neobarokk bejárati építménnyel. A fürdő a 2. világháborúban megsérült, de a későbbi bontások még több kárt okoztak, ráadásul a megmaradt részeket igénytelen formában újították fel. A most elkészült helyreállítás során a szükséges új kiegészítések eszköztelen, modern hangvételben készültek el. Ez a megoldás visszafogottságával, nagy, semleges üvegfelületeivel, felülvilágító rendszerével, 60 fokos raszterével egységbe vonja a teljes együttest, egyúttal kiemeli a megőrzött, illetve visszaállított értékes történeti részeket.

A török medencetér falait vörös török vakolat fedi. Bevilágító opeionja alatt a medence eredeti tömbkövei maradtak meg. A törökkori hangulatot még mai világítótesttel sem zavarják meg: helyette a látogató hordozható lámpát kap.

A melegvizes térnek az Ybl Miklós által tervezett felülvilágító kupolateret megmaradt, gondos helyreállítást kapott, így újra eredeti szépségében jelenik meg. A szintén Ybl tervezte zuhanycsarnokot és a hozzá kapcsolódó langyos-vizes kupolateret a 2. világháború után lebontották, de ábrázolásaik, maradványaik alapján egyfajta 1:1 léptékű, funkcionáló „makettként” épülhettek újra. Mivel eredeti helyükre nem kerülhettek vissza, kívülről különös formájú vasbeton héjként jelennek meg, de belsejük híven követi az egykor volt eredeti kialakítást részleteikkel, szerelvényeikkel együtt. A neobarokk bejárati épület visszakapta egykori díszes állapotát, külső-belső részleteivel, felirataival. Az érkező látogató az épületbe belépve a fogadótérből a rálát az udvar török kupoláira, és továbbindulhat a fürdő felé, melynek megközelítése a barokk kapun keresztül történik. A bejárás fizikai folyamata és vizuális élményei átélhetően tárják fel számára az együttes történeti kialakulásának egyes időszakait, úgy, hogy azokat a mértéktartó kortárs építészeti beavatkozás foglalja harmonikus egységbe.

✱

ICOMOS-DÍJ 2011

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága,
a Bíráló Bizottság javaslatára a
Sopronbánfalva, egykori pálos-karmelita rendházat

az épületegyüttes történeti előzményeinek feltárásáért,
a mértéktartó kortárs építészeti környezet mellett a műemléki értékek szakszerű és szemléletes
bemutatásáért

ICOMOS-díjjal ismeri el.

A sopronbánfalvi pálos rendház és templom a 16. század elejére készült el. A török hódoltság okozta pusztítások utáni helyreállítása 1643-ban fejeződött be. A refektórium és a felette elhelyezkedő novíciátus 1668-ban épült. A rend 1787-es feloszlását követően az épületet helyőrségi kórházzá alakították át, majd a karmelita apácák használták 1950-ig, ezután az épületet szociális otthonként működött. A rendszerváltás után a karmeliták visszakapták, de eladták.

Az új tulajdonos, a Kovács Gábor Művészeti Alapítvány (KOGART) koncepciója szerint a kolostor épületébe szálláshely került, a hely szellemének megfelelően meditációs jelleggel. A helyreállítás a még meglévő műemléki értékeket konzerválta és integrálta az új funkcióba. A kerengő kibontott, teli üvegezett nyílásokkal csatlakozik a kolostorudvarhoz. Az egyes szobákhoz tartozó vizes helyiségek válaszfalai - a belső tér egységének látványát biztosítandó - nem metszenek bele a boltozatokba. A díszes refektórium eredeti funkciójának megfelelően étkező lett. Az egykori novíciátus mestergerendás, famennyezetes nagyterme közösségi célokat kapott. A padlástér már a barokk korban magas térfallal épült, így eredeti formájának megtartásával alkalmas volt a hasznosításra. Új keskeny udvari ablakai jól illeszkednek az összképhez. A déli szárnyban, a nyitott fedélszék alatt kiállító- és rendezvénytér, a nyugatiban csoportos meditációs terek kaptak helyet, az északiban a könyvtár. A templom 50 éve feltárt mérműves ablakai bemutatásra kerültek. A burkolatok, részletek az épület jellegével összhangban készültek. A refektórium stukkós mezőinek teljes mennyezetfestését restaurálták. A kutatás a díszítőfestés nyomait is feltárta, és ezeket is konzerválták. Több más részlet mellett restaurálták az eredeti barokk kori ajtókat és vasalatokat, valamint a novíciátus famennyezetét is. Az épületet helyreállított kert és szerény, új, nyerstéglás melléképületek egészítik ki.

A sopronbánfalvi pálos-karmelita rendház szép, és sok tekintetben meggyőző példája a műemléki értékek védelmének és a hosszú távra szóló fenntarthatóságot biztosító új rendeltetést egyidejűleg megvalósító, integrált szemléletű helyreállításnak.

✱

Műemlékvédelmi CITROM-Díj 2011

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága,
a Bíráló Bizottság javaslatára

a mélygarázs-építést a Budai Várhegy várfalában a Karakas pasa torony közelében

Citrom-díjban részesíti.

A Budai Várhegy várfalai a vár nyugati oldala magával ragadóan szép látványának meghatározó elemei, a közöttük képződő füves-fás teraszokkal egyetemben.

Ez utóbbiak esetleges hasznosítása - például mélygarázként, - ha az a falak látványában meg nem jelenő, azt nem zavaró módon valósul meg -, szükséges, helyénvaló és örvendetes kezdeményezés lehet. Az is örvendetes, ha ez piaci alapon valósulhat meg, nem közpénzekből.

Egy ilyen mélygarázs építését kezdte meg egy magáncég a Karakas pasa tornya melletti teraszon (alatta), amelynek a tulajdonosa a Magyar Állam, kezelője az MNV Zrt. A földmunkák - nagymélységű tömb-kiemeléssel - megkezdődtek, a fal - akkor természetesen csak a munkák idejére készülő, ideiglenesnek szánt - dúcolása, kihorgonyozása megtörtént. A beruházó cég időközben visszalépett a beruházástól, így a megkezdett munkálatok műszakilag igen kedvezőtlen fázisban maradtak félbe; látványos rombolást, vizuális és fizikai sebhelyet és, ami még nagyobb baj, a környező történeti értékek fennmaradását is súlyosan veszélyeztető helyzetet hozva létre a vár nyugati oldalán.

A kialakult helyzet egyre sürgetőbb, megoldása mégis már hosszú ideje várat magára. Az eredeti állapot helyreállítása, vagy, - a gazdaságosságot is szem előtt tartva, inkább az eredeti elképzelés megvalósulásának esélye – egyelőre jogi útvesztők ködébe veszni látszik.

Az örökségvédelmi hatóság sorozatos kötelezései ellenére egyelőre nem ismert, hogy mikorra várható a veszélyhelyzet megszüntetése, de még az sem, hogy mi lehet garancia a megkezdett beruházások gyors és biztos befejezésére.

A CITROM-díjjal a figyelmet kívánjuk felhívni a műemlékeinkhez kapcsolódó, megszakadt, befejezetlen beruházások rossz gyakorlatának érzékelhető elterjedésére, növekvő számára – és elkerülésük szükségességére. Ezek a felében-harmadában maradt beavatkozások nemcsak rontják környezetünk esztétikáját, hanem az érintett műemlékeink állapotát, gyakorta a pusztán fizikai fennmaradásukat is rendkívüli mértékben veszélyeztetik.

*

Műemlékvédelmi CITROM-Díj 2011

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága,
a Bíráló Bizottság javaslatára 2011-ben
Szakály, Rákóczi utca 340. sz. alatti Kaposmenti Tájházat

Citrom-díjban részesíti.

Hazánk országos műemléki védelem alatt álló épületállományának jelentős hányadát teszik ki a népi építészet emlékei. Ezen épületek, építmények természetükből fakadó anyaghasználatuk miatt a szokásosnál sérülékenyebbek, az idő múlásával és az időjárással szemben érzékenyebbek. Ennek megfelelően megőrzésükben a folyamatos és állandó gondozás, karbantartás a legfontosabb. Ennek esélyét az eltérő szervezethez tartozó tulajdonosi és kezelői jogkör, a tisztázatlan felelősség erősen csökkenti.

Ez történt ezzel az épülettel is. A nyolcvanas évek elején példamutatóan helyreállították az épületet, berendezték, az állami tulajdonjog fenntartása (KVI, majd MNV Zrt.) mellett a település használta tájházként. Egy tűzvész a tetőszerkezet egy részét elpusztította. A kár ekkor még helyrehozható lett volna. Sajnos ezt követően a nemtörődomség az épület teljes megsemmisüléséhez vezetett. A maradványokat a település a katasztrófavédelemmel bontatta el, a „legeredményesebb” műemlékelhanyagolásért a tulajdonos és használó közösen, szinte egymással versengve tett meg mindent. Ezzel nemcsak az épület tűnt el, de a példamutató helyreállításba fektetett munka szellemi és anyagi energia is hiábavalóvá vált.

Sajnos az eset nem egyedi. Egyre többször találkozunk a gondozás híján - ami lehet tudatos, vagy csak érdektelenségből fakadó – pusztuló, vagy teljesen megsemmisülő emlékekkel. Ennek elsősorban föld (vályogtégla, „tömés-ház” jellegű stb.) épületek az áldozatai, melyeknél a víztől behatolása elleni védettségnak a megszűnése már egy téli időszak alatt végzetes következménnyel jár. Néhány esetben, mintegy pusztulás utáni „jóvátételként” – ismét: állami támogatással - , teljesen át- és újjáépülnek az eredeti értékeiket elvesztett népi építészeti alkotások, azaz az elbontott helyén új anyagokkal és szerkezetekkel "vadonatúj műemlékek", pontosabban hitelességüket nagyrészt vagy éppen teljesen elvesztett műemlék-pótlékok épülnek.

Ennek a súlyos értékvesztést okozó, negatív tendenciának sürgősen elejét kell venni!

A jelen CITROM-díjjal erre a káros és megengedhetetlen jelenségre szeretnénk felhívni a figyelmét minden érintettnek és érdekeltnek, az ilyen esetekben tenni hivatott, vagy képes szervezeteknek.

Elköltöztünk....

Ezúton is tájékoztatjuk kedves Tagtársainkat hogy az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkárságát 2011. április 10-től a Szentháromság téri épület harmadik emeletén, a 323 sz. szobában találják meg.

Mivel a harmadik emeleti folyosóra kódos ajtók vannak felszerelve, és az új irodahelyiségeinkbe (ICOMOS Titkárság 323. szoba, Archívum 317. szoba) nincs bevezetve csengő, így sajnos nem tudnak hozzánk az eddig megszokott módon bejutni.

Kérjük, hogy előre jelezzék látogatási szándékukat, illetve mobiltelefonon szóljanak, amikor a harmadik emeleti ajtóig feljutottak, hogy beengedhessük Önöket ...

Irodánk, valamint az ICOMOS Román András Archívumának kisebb helyiségekbe való költöztetésére a részünkre irodahelyiségeinket biztosító KÖH jelenlegi pénzügyi helyzete miatt került sor, de közrejátszott benne az is, hogy információink szerint az egész földszinti folyosót már bérlőnek kívánja kiadni az épületet működtető Magyar Kultúra Alapítvány. Költöztetés sosem jöhet jókor, ám az ultimátumszerű, minden előzetes értesítés nélkül elrendelt, két hét alatt lebonyolítandó teljes költözés az egyik legsűrűbb időszakban, így a Műemléki Világnap, az éves rendes közgyűlés, az ICOMOS Európai elnökök Találkozója nemzetközi rendezvényének és a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem szervezésének kellős közepén érte az iroda munkatársait. Helyzetünket tovább nehezíti, hogy túl kicsik a kijelölt helyiségek: nem férünk el, anyagaink, felszerelésünk nagy része sajnos bedobozolva áll a folyosón, csak a legszükségesebb, a napi munkához elengedhetetlen eszközöket és anyagokat tudjuk az Irodában elhelyezni. Jelenleg az ICOMOS Román András Archívuma csak az interneten kutatható, az on-line diatár azonban természetesen továbbra is hozzáférhető. Helyzetünk megoldásán Elnökségünk dolgozik, reméljük hogy minél hamarabb sikerül olyan körülményeket teremteni, ahol tagtársaink ismét gond nélkül tudnak bennünket felkeresni.

Keller Annamária
Irodaigazgató

Lezárult egy korszak.....

Ágostházi László DLA:

EMLÉKEZZÜNK RÁ, HOGY. . .

Május

- május 1. **115 éve** (1896) adták át Budapesten a *Kúria /ma Néprajzi Múzeum/ épületét* (Hauszmann Alajos)
- 115 éve** (1896) nyitották meg ünnepélyesen a *budapesti Vígszínház épületét* (Fellner és Helmer)
- május 2. **755 éve** (1256) szentelték fel *Jákon a római katolikus templomot*
- május 4. **115 éve** (1896) adták át ünnepélyes keretek közt, Ferencz József jelenlétében a *budapesti Múcsarnok épületét* (Schickedanz Albert)
- 100 éve** (1911) kezdték el építeni *Marosvásárhelyen a Kultúrpalota épületét* (Komor Marcell és Jakab Dezső)
- május 5. **265 éve** (1746) szentelték fel *Debrecenben a Szt. Anna templomot*
- május 6. **110 éve** (1901) szentelték fel a *Bp. Rózsák terén a Szt. Erzsébet templomot* (Steindl Imre)
- május 7. **215 éve** (1796) született Packh János építész, építőmester, szakíró, nagyon sok egyházi épület (pl. *Pannonhalma: főapátsági könyvtár, Esztergom: Szt. Anna Kerektemplom, stb.*) alkotója
- május 28. **130 éve** (1881) fogadta el a Magyar Parlament az *1881. évi XXXIX. sz. műemléki törvényt*

Június

- június 2. **100 éve** (1811) avatták fel Budapesten a *budapesti Deák téri evangélikus templomot*
- június 3. **260 éve** (1751) szentelték fel Budapesten a *tabáni görögkeleti (szerb) templomot*, melyet súlyos háborús sérülései miatt 1946-ban lebontottak
- 85 éve** (1926) született *Czagány István dr.* építész, műemlék-restaurátor, építészettörténeti kutató
- június 6. **275 éve** (1736) halt Hölbling János budai városi építőmester, sok egyéb mellett a budai Várnegyedben álló hajdani *budai városháza* alkotója
- június 8. **260 éve** (1751) helyezték el *Sopronbánfalván a pálos-templom tornyának* alapkövét
- június 10. **225 éve** (1756) halt meg Schelb József Pesten működött építőmester, az egykori Hatvani-kapu, meg a régi Városháza tornyának átépítője

- június 12. **55 éve** (1956) tartotta alakuló ülését a *MÉSZ Műemléki Bizottsága* Dr. Gerő László elnökletével
- június 20. **115 éve** (1896) tartották meg *Budapest-Kőbányán a Szt. László-templom* (Lechner Ödön) falegyen ünnepélyét
- június 23. **145 éve** (1866) halt meg *Clark Ádám*, a budai Alagút tervezője és megépítője
- június 26. **125 éve** (1886) kezdtek el építeni Debrecenben a „vizes-templomot” (Pecz Samu)

2011. április 13 és 16 között Firenzében tartotta meg első konferenciáját az ICOMOS Nemzetközi Falkép Szakbizottsága.

Az eseményről következő számaink egyikében közöljük Wierdl Zsuzsa, a Nemzetközi szakbizottság elnökének beszámolóját.

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**

**Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721.
Telefon/fax: +36/1/212-76-15
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Nagy Gergely
Szerkesztő: Keller Annamária
HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)
HU ISSN 2062-4972 (Online)**

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja:
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal